

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Medvlla Theologiæ Moralis

Busenbaum, Hermann

Monasterii Westphaliæ

Cap. I. De natura & obligatione Legis in genere

urn:nbn:de:hbz:466:1-40957

legii est, qua in scrupuloso, ex nimio timore peccandi, turbatur ratio, ut non possit rectè rem examinare. Unde esto aliqua confessus non fuerit, non tenetur tamen cum tanto damno, & periculo anxietatis perpetuæ, procurare integritatem confessionis, cum ab ea minores sæpè difficultates excusent, ut notat *Köning. Lay. Bon. Azor. Bec. IX.* Confessarius non permittat confiteri, vel proponere scrupulos, vel dubia, (maximè, si semel ad satietatem audiverit) quia alioqui nunquam fontem scrupulorum exhaustiet, *vid. apud Lay. hic. c. 6. Filliuc. hic. l. 2. de matr. d. 4. Azor. t. 1. l. 2. cap. 20. Bresserum l. 6. toto. Bec. pag. 2. tom. 1. cap. 4. Bonac. d. 3. q. 4. p. 9.*

TRACTATUS SECUNDUS,

De regula externa actuum humanorum, scilicet Legis.

CAPUT I.

De natura & obligatione Legis in genere.

DUBIUM I.

Quid sit Lex, sive Præceptum?

Respondeo. Lex, & Præceptum, prout hic indistinctè accipitur, est recta agendorum, aut omittendorum ratio. Interim, cum à superiore non communitati, sed alicui tantum, aut aliquibus in particulari aliquid præcipitur

tur

tur, non appellatur Lex, sed Præceptum tantum; *Suar. Lay. Bon. d. 1. q. 1. p. 1.* Unde resolve.

I. Ad Legem, seu Præceptum quis tenetur; non ad Consilium: cum hoc tantum dirigat, illud etiam obliget, *ibid.*

II. Cum iniqua lex est, & contra rationem, non obligat, quia deficit à rectitudine, *ibid.*

III. Cum dubium est de justitia, teneris lege: quia legislator possidet jus præcipiendi; idemque regitur altiore consilio; ac potest habere rationes subditis occultas. Addit *Suarez*, etiam obligare, licet contra justitiam legis sint rationes probabiles: quia alias nimia daretur licentia legibus non parendi, cum vix possint esse tam justæ, quin aliqua apparens ratio dubitationem movere possit. *Suar. l. 1. c. 9. Bonac. p. 8. n. 11.*

IV. Leges & sententiæ latæ à tyrannis, obligant, si ij pacificè regna possideant, & à Republica tolerentur. Nec obstat, quod sententia judicis illegitimi dicatur esse nulla: id enim verum est de sententia, prout est præcisè à tyranno; non autem, prout est à voluntate, saltem interpretativa & implicita Reipublicæ, quæ dum tyrannum, & judices ab eo constitutos repellere nequit, tacitè confert iis potestatem gubernandi, eorumque leges & acta ratificat, *Less. l. 2. c. 29. d. 9. Salas. d. 10. f. 3. n. 14.*

V. Non tenetur quis ad legem, nisi promulgata sit, sive denunciata. *D. Tho. p. 2. q. 90. Lay. lib. 1. t. 4. c. 3. Molina, Salas, Suarez, & alii communiter.*

DUBIUM II.

Quotuplex est Præceptum?

Respondeo. Præceptum dividitur 1. universaliter, in Affirmativum, & Negativum. Illud est, quod bonum præcipit: hoc, quod malum prohibet. Differunt inter se, quòd Affirmativum obliget quidem semper, sed non ad semper, seu, non pro omni tempore, v. g. Honorandi sunt parentes; non semper, sed suo tempore. Negativum obligat, & semper, & ad semper, *vid. Bec. in 1.2. t.3. c.1. q.3.*

2. In Naturale, & Positivum. Præceptum Naturale, sive juris nature, est dictamen, seu iudicium nostræ rationis, quo per lumen nobis ab authore naturæ impressum statuimus, quid agendum, & quid vitandum sit, quale est illud: Bonum est faciendum; malum fugiendum. Ex quo præcepto generali particularia, v. g. Deum esse colendum, nemini faciendam esse injuriam, imò omnia præcepta Decalogi, (excepta circumstantia *Sabbati*) multa; alia derivantur. Præceptum Positivum, seu Juris Positivi est, quod libera Dei, vel hominum voluntate positum est, & ex eadem dependet. v. g. Præceptum de Baptismo, jejuniis quadragesimali, &c.

Porro quomodo Præcepta Positiva mutari & variari possint, ac soleant, naturalia verò semper maneant, vide *apud scholasticos, & Less. l.2. de Ure & Inst. c.2. dub.2.*

Resp. II. Præceptum Positivum dividitur in præceptum Juris divini, quod scilicet à Deo traditum

ditum est; & in Juris humani, quod ab homine. Positivum divinum dividitur in præcepta Veteris & Novæ Legis. Lex Vetus continebat præcepta moralia, cæremonialia, & judicialia, de quibus, *vid. D. Tho. 1. 2. d. 3.* Lex nova continet præcepta supernaturalia fidei, & Sacramentorum. Positivum humanum dividitur in præceptum Juris Ecclesiastici, sive Canonici, quod autoritate, Ecclesiæ scilicet, Summi Pontificis, aut Concilii statutum est: & Juris Civilis, seu Politici, quod fundatur in potestate seculari.

DUBIUM III.

An vis & substantia Legis Positivæ dependeat ab acceptatione communitatis?

Respondeo. Etsi ita sentiant Canonistæ: item *Navar. Azor. &c. citati à Laym. l. 1. tr. 4. c. 3.* eò quòd ponant, leges hac tacita conditione ferri, si à populo fuerint acceptatæ, alioqui vim, seu obligationem, non habituras. Verior tamen sententia est Theologorum, leges absoluti Magistratùs non pendere à populi acceptatione, & consensu; sed max ut legitimè promulgatæ sunt, obligare populum ad recipiendum: præsertim in legibus Pontificis, qui suam potestatem non accepit à populo, sed Christo. *Vasq. Suar. Molina, &c.* Unde à *Laym. l. c.* resolyuntur hi Casus.

I. Episcopis ex officio incumbit, novas leges Pontificias, (ut Principibus, Imperatoriis,) promulgare per suas dioceses, atque in usum deducere.

II. Si

II. Si lex in Provincia promulgata sit, sed à majore parte populi non accipiatur, nec observetur, tunc, si legislator id sciat, & taceat, censetur hoc ipso legem revocare. Si verò id sciat, & urgeat observationem, quisque tenetur eam servare; quia potius caput suum, quàm reliqua membra sequi debet.

III. Si Princeps nesciat non recipi, nec deduci ad usum, durat legis obligatio, donec elaboratur decennium: quo elapso, præscriptum est contra eam, sive Imperatoria sit, sive Pontificia, & tunc non amplius obligat. Uti & Lex Ecclesiæ, etsi semel recepta sit, aboletur per præscriptionem, sed annorum plurium, nempe quadraginta.

Navar. Az. Suar.

IV. Si tu legem promulgatam paratus sis suscipere, & datâ occasione etiam observes; sed alii plerique è communitate non recipiant, nec recepturi videantur, tunc saltem ab ea excusaberis per discretionem.

V. Etsi primi Episcopi fortè peccarint, non recipiendo legem, & in usum deducendo, successores tamen eorum, si post longum tempus videant non observatam, credere possunt esse sublatam per præscriptionem.

VI. In dubio, num lex recepta sit, nec ne, præsumendum est pro ipsa; quia factum in dubio præsumitur, si de jure faciendum erat, *vide Azor.*

lib. 5, c. 4. Laym. hic. c. 3. Sal. de reg. d.

ff. 13. s. 3.

DU-

DUBIUM IV.

*An Præcepta etiam humana obligent
sub peccato, & quali?*

Respondeo. Cum Deus sit Dominus noster, atque etiam Superioribus parere nos iusserit, non solum ipse, sed & illi nobis præcipere possunt, & præcipiunt, tum sub pœna, tum etiam sub culpa, sive peccato; idque gravi aut levi, prout & rei præceptæ ad intentum finem necessitas, & materiæ quantitas, & eorum voluntas sese habent, quæ ex eorum verbis, circumstantiis, aut prudentum æstimatione solet colligi. *Ita Theologi communiter. S. Tho. Suar. Salas, &c.*

Unde resolvuntur hi Casus.

I. Graviter peccat, qui deliberatè & in materia magna violat præceptum aliquod Decalogi vel Ecclesiæ.

II. Cum res levis est, non peccat mortaliter transgrediens, etsi superior sub mortali præceperit; quia id eum posse negant, *Suar. Laym. & alii ex communi*, v. g. ne quis frangat silentium, ne edat uvam, ut claudat ostium, &c. quia est res parva, & incapax tantæ obligationis. Nec ipse Deus in materia parva sub mortali obligat. *vid. Less. l. 2. c. 4. d. 9. Salas d. 10. f. 7.*

III. Aliud esset, si materia aliàs levis fieret gravis, ratione circumstantiarum, ut, v. g. contemptus, scandali, magni boni communis, vel finis à legislatore intenti. Sic abstinencia à pomo in Paradiso in se quidem parva, gravissima tamen erat

erat ex circumstantia finis, *Suarez. lib. 3. c. 5.*

IV. Quando materia est gravis, potest superior præcipere sub culpa tantum levi: quia sicut potest nullo modo obligare, non præcipiendo; ita etiam potest obligare sub veniali tantum. Ita *Suar. Less. l. c. contra Vasq.*

V. Potissima signa, ex quibus colligi possit, an lex obliget sub gravi culpa, sunt hæc: I Si materia sit gravis, & non constet in contrarium de voluntate præcipientis. Unde *Cajet. in sum. ver. Cler. docet*, Clericos tantum peccare venialiter, dum contra præcepta Juris positivi, aves & canes sequuntur ad venandum. II. Si verba magnam vim habent, ut, jubemus, interdicimus, in virtute S. obedientiæ, vel vi voti, aut juramenti, vel graviter mandamus, &c. III. Si poena magna adjiciatur, ut excommunicationis, depositionis, maledictionis æternæ, exilii perpetui, mortis, &c. IV. Si ita fert usus & consuetudo, interperitos & timoratos: quia consuetudo est optima legum interpretis, ut patet in lege jejunii Ecclesiastici, & abstinentiæ à carnibus, item communionis annuæ, quas graviter obligare probat *hic Tolet. Lay. c. 14. n. 4. Bonac. p. 7. §. 4.*

CAPUT II.

De subjecto, cui datur Præceptum.

DUBIUM I.

Qua persona praeceptis obligentur.

Resp. Soli subditi ratione utentes obligantur, ita ut eorum transgressione peccent. Quod